

Om det mångspråkiga bibliotekets nö

Det lokalglobala biblioteket

Ingrid Atlestam

► I åtskilliga kommuner och stadsdelar gäller nu att det är många som har behov som handlar om språk, att lära sig svenska och knäcka alla koder, såväl kulturella som byråkratiska, i det svenska samhället och att hålla kontakt med modersmålet och den kultur det är knutet till. Mångspråkighet och den bredare kulturkompetens som följer därav, är en tillgång för den enskilda individen och en rikedom för samhället, såväl lokalt som globalt. Men ofta blir språkkunskaperna inte tillräckliga. Man klarar det dagliga livet och samtalen, men har svårt att ta till sig skriftlig information och märker, när det är dags att börja studera eller vidareutbilda sig, att språket inte räcker till. Skriftspråket är mer komplicerat, mer teoretiskt än vardagsspråket. Den frustration och besvikelse som detta leder till hos många är något som man som bibliotekarie ofta blir vittne till.

Vad som behövs är mer språklig stimulans och utveckling av både modersmål och svenskan.

Folkbiblioteken kan erbjuda unika möjligheter genom att tillhandahålla böcker, läromedel, e-media, tidningar på många språk och som studiemiljö, mötesplats och offentligt vardagsrum.

Detta är något som måste få kosta för biblioteken. Givetvis är det betydligt dyrare att hålla med mediabestånd på tjugo språk istället för ett.

Hur gick det sedan?

Biblioteksservice speciellt för dem som har annat modersmål fanns i liten omfattning redan på 50-talet och fick sitt genombrott under det expansiva 70-talet, först för dem som kom som arbetskraft och sedan för flyktingar. BiS var pådrivande i detta och många av pionjärerna inom verksamheten var aktiva bissare.

Nu har den restriktiva asylpolitiken blivit ännu tuffare och istället ökar åter arbetskrafts- och anhörginvandringen. Mediadebatten

fokuserar helt på flyktingar och asylsökande, trots att denna grupp är en liten minoritet av dem som flyttar till Sverige. Språken som talas i landet har blivit allt fler samtidigt som bibliotekens resurser minskat och engagemanget och kunskapen som behövs för att skapa en välfungerande mångspråkig biblioteksverksamhet ofta saknas eller är dåligt uppdaterad.

Retorik om vikten av det mångspråkiga biblioteket saknas inte. Men vad görs i praktiken? Vilka kommuner bygger systematiskt upp omfattande mediabestånd på arabiska, persiska, kinesiska och ryska på bekostnad av utlåningsbefrämjande inköp som deckare, cd och video. Eller ännu hellre lyckas få politiker och andra makthavare att inse att ett bibliotek som verkligen är för alla kostar mer än ett enspråkigt. Hur försvara att man matar hyllorna med ännu fler Läckberg,

Det är hyllan som är sanningens minut mer än mötet med personalen.

Larsson och Nesser, som ju finns i närmaste varuhus för den som inte kan tåla sig, istället för att mätta behovet av svenskurser samt lexikon, fackböcker och tidningar på de språk som talas i närsamhället.

Tyst efterfrågan – fler röster

De med annan språklig bakgrund än svenska är ”överrepresenterade” bland biblioteksbesökarna och använder fler av bibliotekets funktioner och tjänster än de sedan generationer svenskspråkiga.

”Köpa på efterfrågan” har länge varit ett populärt slagord, men om man nu inte frågar utan bara kollar hyllan, inga nya finska böcker denna vecka heller? De

flesta biblioteksbesökarna tar ingen kontakt med personalen utan hittar eller hittar inte vad de söker. Ju större bibliotek, ju mindre ber man om råd och hjälp. Det är hyllan som är sanningens minut mer än mötet med personalen. Biblioteket är i första hand, speciellt för den som har svårt att göra sig förstådd, vad som finns i det reella biblioteket, inte vad bibliotekarien kan hitta i katalogen för senare leverans.

Böcker och andra media på mitt språk, om mitt land, utställningar, författarbesök, språkcaféer, läxhjälp, referensgrupper med mera är sätt för biblioteket och lokalsamhället att tala om att de sett att jag är här och att de räknar med mig, jag är bekräftad. Jag behöver inte säga ursäkta, varje gång jag tilltalar någon utan blir del av en dialog.

Gräv där du står med vidgade vyer

En djup och ständigt uppdaterad kunskap om närsamhället, lyhörddhet och en så bred kultur- och språkkompetens som möjligt i personalgruppen är förutsättningar för att skapa det dynamiska, ständigt föränderliga, lokalglobala biblioteket. Det ska självklart även omfatta de enligt lag inhemska minoritetsspråken och visa medvetenhet om dessa språks särställning.

Givetvis betyder bibliotekets tillgängliggörande av IT-tekniken och då framförallt internet en enorm serviceförbättring för den som söker nyheter, kontakter och kultur från klotets alla hörn. Teknikens betydelse i detta sammanhang går inte att överskatta och den måste bejakas av biblioteken. Jämsides med utvecklandet av det mångspråkiga biblioteket är överbyggandet av digitala klyftor folkbibliotekens största utmaning och ödesfråga. Många datorer, scanner, färgskrivare och trådlöst nätverk och framförallt hjälp att handha allt detta är ett måste för alla bibliotek.

Det finns bibliotek som är på god väg att utveckla det lokalglobala mångspråkiga

ödvändighet.

biblioteket, men mycket återstår att göra och det finns de som ännu inte börjat, som saknar intresse och kunskap, som inte insett att det mångspråkiga närssamhället inte är något övergående, men däremot ständigt stätt i förändring.

EU-projekt

För att stimulera och möjliggöra skapandet av mångspråkiga bibliotek i hela Västra Götaland har Regionbiblioteket sökt och fått medel ur EU socialfond till ett kompetensutvecklingsprojekt, "Det mångspråkiga biblioteket – utveckling av interkulturella mötesplatser", för bibliotekspersonal i regionen.

Hela ansökan finns att ladda ner från Kultur i Väst Regionbibliotekets hemsida: www.bibl.vgregion.se/Regionbibliotek, och där kommer man att kunna följa projektets fortsatta utveckling.

Den nu beviljade ansökan tillkom genom en förprojektering under vilken Ningen Mångspråkiga biblioteket, <http://mangsprak.ning.com/>, tillkom. Den innehåller såväl diskussionsgrupper som länkar och litteraturhänvisningar inom det aktuella området. Den kommer att vidareutvecklas och växa beroende på tillströmningen av medlemmar och deras engagemang och vilja att dela med sig av läsefrukter och erfarenheter. Ningen är öppen för alla, så det är bara att gå med och bidra till att den mångspråkiga biblioteksverksamheten utvecklas i hela landet.

Mångspråkighet och den bredare kulturkompetens som följer därav, är en tillgång för den enskilda individen och en rikedom för samhället, såväl lokalt som globalt.

<http://mangsprak.ning.com/>

Svar från Ingrid Atlestam hos 19 Januari 2009 på 11.35

Press Display, denna databas med ett urval tidningar från stora delar av världen i fulltext, vem ligger bakom den egentligen? Hur bekostas den, betalar tidningarna för att vara med eller får det betalt? För vem är den tänkt med det till synes något slumpartade urvalet? Ibland landets ledande tidningar; ibland udda landsortstidningar; inte sällan konservativa och alltid Wall Steet Journal. För vem i vems intresse och vem tjänar pengar på detta?

På webbplatsen få man inga ledtrådar, någon som vet något, eller köper biblioteken detta bara för att "ha nåt" på så många språk som möjligt, utan att se vad det är för gris som ligger i säcken???